

NA-161

Somogy megyei Múzeum NA-161  
Néprajzi adattár

Gyűjtő: Alt. Ist. Tóth

Gyűjtés ideje: 1957.

Tautalau monográfia

46 lap, 21 tábla

Földrajzi mutató, Széchenyi-pusztai  
Baranyai, XXVIII.

**Iratgyűjtő**

**MSZ 5617  
PAPIRIPARI VÁLLALAT**



**KISKUNHALASI GYÁRA**

feltevések

1. részben az egyesítő ltr. 173. tétel alatt

173

NA-161

III/26/4

Felsőszécsényi Széchenyi-pusztai ált. ált. iskola

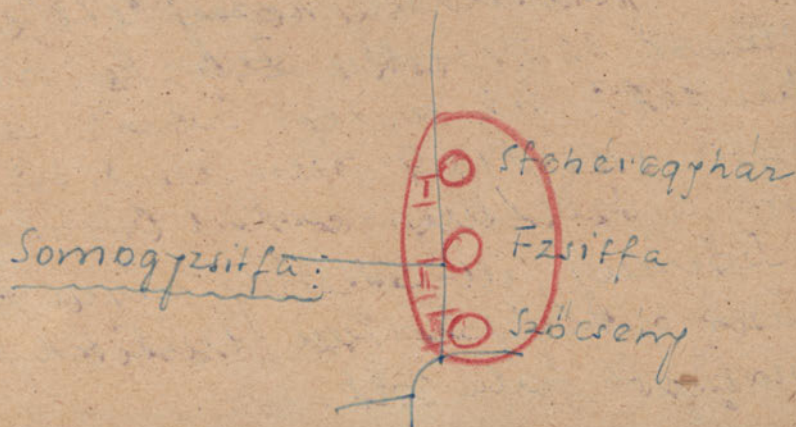
Szécsénypuszta  
monográfiája. -



A lakóhely neve, elhelyezkedése  
és nagysága.

A lakóhely neve a monográfia irása-  
kor Somogyzsitfa, Szőcsény-pusztá-  
ból a nevet 1950. novemberében kap-  
ta, mikor is az okt. 26.-i tanács-  
választáskor a Somogyrausontól el-  
vált Somogyfeléregyhás és a Csákány-  
tól elvált Felsőzsitfa és Szőcsény-  
puszta egyesüléséből Somogyzsitfa  
név új politikai község létesült.  
Bünek III. külterületi kerülete  
Szőcsény-pusztá.

A községkeretben a község, ill. pusztá-  
helyén jelentékeny község létezett,  
elsőször 1254.-ében Zechen néven  
említték fel a régi útszél. Székely-  
bíró volt. 1449. ben említett elő-  
ször a Székelyi-család birtokaként.  
Szőcsény, ill. Szécsény néven tehát  
már a községkeretben említett, amikor  
nagyobb falu volt.



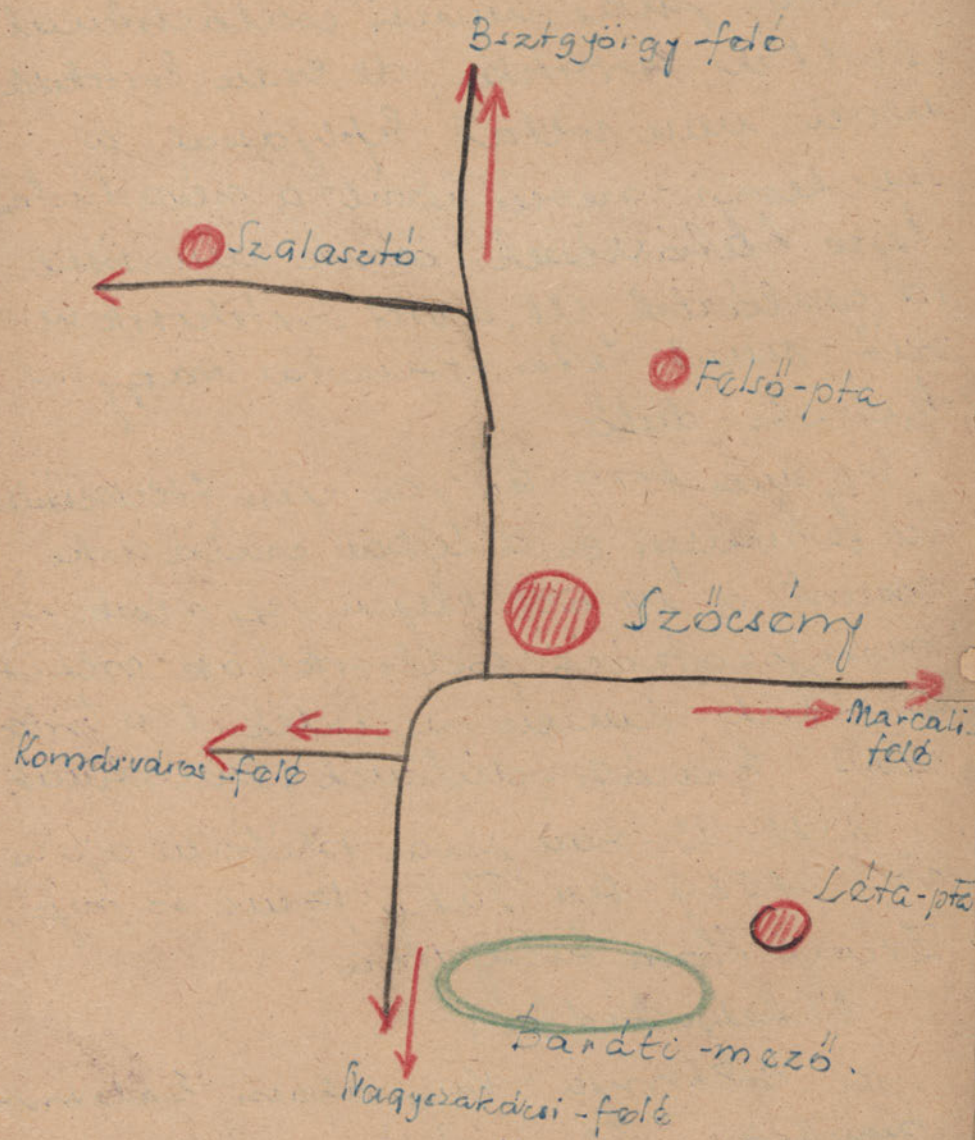
Időnk folyamán Sicsény falu kör-  
nyékén, más, nemzeti családoknál  
is voltak birtokai, de ezen birtokok  
nevei nem voltak befolyással a  
Sicsényi - néven kívül a névadásban  
éges hátrésszel örzik, mindössze  
a családok ill. a volt birtokok ne-  
veit mint Léta - pusztá, vagy a  
Baráti - dűlő.

Ugyanis 1479 - ben, az éges földsejűl  
a Böhöngyi és a Létai családoké,  
viszont a XV. szd. elején, ez részén a  
magyarországi pálosokhoz volt it  
birtokuk, innen mentek el a birtok-  
rész Baráti - dűlőnek, Barátiak.

1411 - 13. - ban már plébániája is  
volt. 1559 - ben Táhy ferenc is neje,  
Zrínyi Hona tulajdona.

Elhelyezkedése:

a Böhöngye - Magyarországi, Salamon-  
szentgyörgy, it, meglehetősen, ahol a  
Hornátrákos - stornali it, az előtti  
ábrali. A községkori község a vár-  
dombon volt. Az éges környékben



teglátormelikek találatok. Később az  
 éles, az országok, meiten épült lakal-  
 mas családoktól a foyt, mi 1945  
 után rohamosan épültek fel az  
 új fülkőjuttatottak a felszabadult  
 családok háza. Ekkor öltött a  
 puska valóban fali jellegű és azóta  
 is, allandóan fejlődik.

A jelenlegi lakóterület, illetve  
 a fali jellegű bőségszuszta a  
 volt 5000 holdas Wesley-féle lit-  
 vizonányi birtok, is, nevezett tíres  
 dűlőjei épült, ahol a felszabadulás  
 előtt lemerőföld volt.

A tulajdonképpeni bőségszuszta-  
 hoz tartozik a volt Wesley-féle  
 uradalom teljes területe. Ennek  
 az uradalomnak a földjét  
 osztották két, a bőségszuszta  
 volt uradalmi családok és az  
 1942-44-ben I. Horváth István által  
 telepített, magyarok között.

Cselédházak.

Alakok



Kastély

Hosszúház

Inasház

Tizes-dűlő.

Pásztorházak

Támos

Betyárházak.

m<sub>3</sub>



Tégla ház.



Település képe a felsz. előtt.

A felszabadulás előtti eszed-  
időktől, az, állandóan itt lakó  
70-80 eszedcsalád, a legnyitottabb  
körülmények között, a hosszú eszed-  
házaiban lakott.

A kastély környékében épült  
az, intenzív lak eszed majdnem  
folytatásában, a megeshonyháztól  
álló hosszú házaiban lakott a volt  
eszedek zöme. A hosszú házaiból  
nyugatra és északra voltak a háj-  
dúk, a gazda és az iparosok lé-  
szere készített, valamivel rendezett  
lakások. Az új, meglehetősen fej-  
lettek, a jobb oldalon voltak a hosszú  
eszedok lak. 1953-ban bontották el őket.

További eszedháznak a megalom-  
muklett, az ököristálló mellett a  
Marcali úton épültek. Ezek  
szintén megeshonyhák voltak, ahol  
egy konyhával négy család használt, és  
nyolcadik családdal, mindössze  
egy szobája és egy kaurója volt. A  
megeshonyhák hatalkedves mész-  
kémmenyelke forkoltozták a helyi hák  
és mész dobba, minden lakás fűtél volt tele.



Endasztak

Vízimalom

Kartély

Intőzői lakár

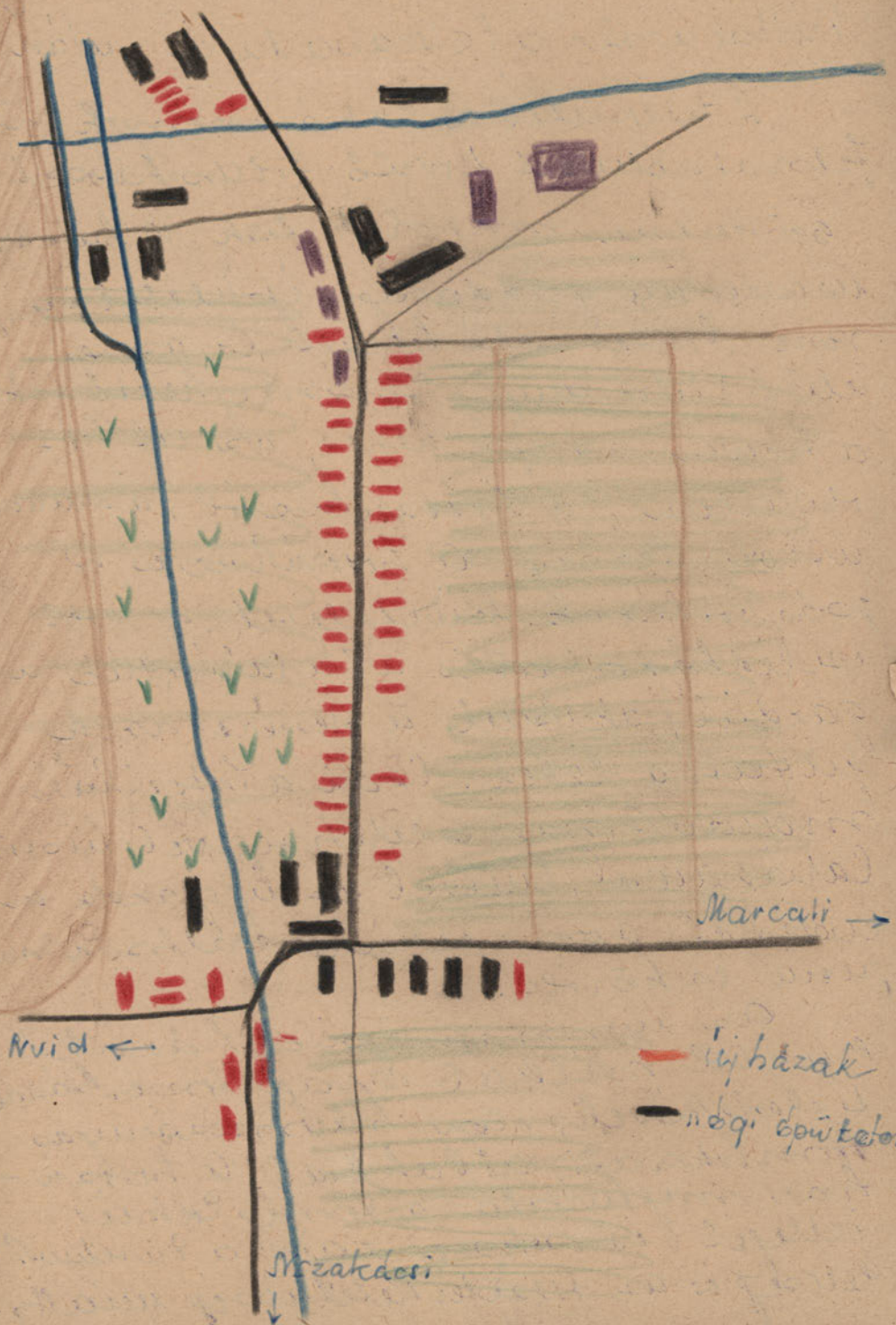
Tűzes-dűlő

Iskola

5.  
Változások a felszabadulás után.

A település és lakóviszonyok a felszabadulást követő földmunkással szélesebben megváltoztak. A hatalmas uradalmi gazdasági épület nagy része bontás alá került és az új előállított anyagból megkezdődött a házak építése, az új házak mellett a hosszú háztól, a manali útszerelőstől. A hosszú ház és a jószágok kivételével, a volt uradalmiakat is átalakították a gazdák, akiknek a részére azok juttatva lettek. Csak a hosszú ház maradt meg eredetisével, füstös lakásával, mivel az új gazda az eredetét azon semmi változtatást nem eszközölt.

Az újonnan épített házak kivétel nélkül nagy tűzházak kályhával, egy hátsó részén a homlokzati ablakkal. A hosszú ház mellett a tűz lakás jellegű és sokszor rajta a tűzház-  
készítés az érzékelhetetlenség miatt.



Marcali →

Mvid ←

Szakdési ↓

— új házak  
— régie épületek

Szöcsény kapcsolata más  
községekkel.

A szöcsényi lakórok a lejött kapcsolatot a Felsőszitta község lakóival tartották fenn, a felsőszittaiakkal most is lejött a kapcsolatuk. Felszabandulás előtt oda jártak boltba, árba is oda járnak napozásba, bort is, mezeit is, az sem, hogy kölcsönösen hiszegetik egymást munkával, gazdasági, erkölccsel.

A járás székhelyére, a Komáromi útra, úton járunk el, a távolság 12 km. Naponta egy alkalommal reggel közvetlen autóbuszjáratot lehet bejutni.

A mezei székhely, Kaporvár közvetlenül autóbuszjal, egy nap alatt megjárható, a távolság 56 km.

A kapcsolata van a kereshedelmey felettel Semesviddel, semeszer távolsága országúton 6 km.

Vasútállomások: Urcali 12 km,  
Balatonszemes 19 "  
Komárom 17 "

Balatonszgyőri 19 km

Sároly 8 km

Somogyánson

4 km

Somogyzsitfa (Fehéregyház)

Csákány

- II - II. (Zsitfa)



Mareali 12 km

Somogyirmónyi  
Nemesvid

Szőcsény

Komáromváros 17 km

Nagyszékási

Tópusony

Kapuvár 56 km

Böhöngye



# Szöcsény természeti földrajza.

## Felszín.

Szöcsény a souzyi dombridekhez tartozik, a Balatontól délre húzódó szelbarázdák, ezek köze épült. A Balatonszentgyörgytől délre húzódó barázdák helyetkednek el egymás után, az egyes körsívek, itt Felsozsa és Vasszakácsi ismét épült Szöcsény. A szelbarázdák legmélyebb részén északi irányban patak folyik. Ettől keletre lassan emelkedő, utána húzódik az egy magas dombrhat Bostgyörgy. A nyugati partján, meredek dombot húzódik, amelynek folytatása egy sor jök, merőly. (Sűrű fölötti rész.)

3 főperince mellett, más irányban, dombok is húzódnak, ezek is, a víz munkájával, az évedmények.

Főperincek: Vasszakácsi, Szöcsény, és Csákány irányban. Szöcsényben Sűrű - fölötti résznek nevezik.

Főgerinc

Balaton

Sel-  
barázda

Sóóhények

Sűrű-  
fői

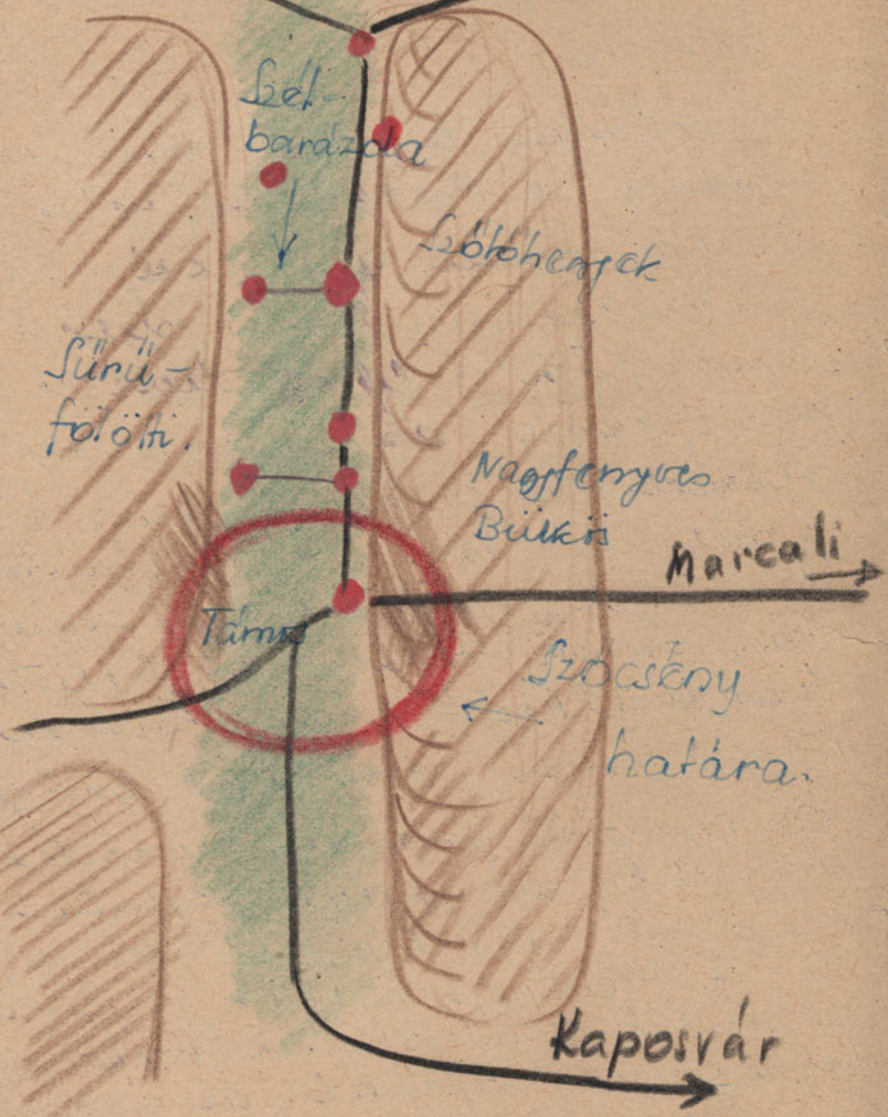
Nagyfenyves  
Bükös

Mareali →

Tárnas

Szócsony  
határa ←

Kaposvár →





A másik északi irányú fögerme 8.  
a Borsány - Kéthely - barczi irányban  
húzódik, amely az előbbivel mepa-  
sall. Ennek a fögermevel egyesül-  
vényai, illetve részei a szézigos  
szőrenyi Bükkös, a zsiffai sző-  
lőp, és a Nagyfenyves nevű erdős.

A szőrenyi Fölves-től kelet és ke-  
szőlő délre kanyarodó Latvaúthoz  
neve területén szintén dombok. Ebből  
kanyarodva párhunamosan keletre az  
előbbi fögermevel Gádány, majd  
Mestegnyő alá.

Külön említést érdemel a Far-  
domb, amely természetesen onalduat  
mesterséges beavatkozással történő  
oktatás, a tette alkalmassá  
védelmi célokra.

Kezdetesebb völgyek:

Fardomb - Bükkös, alatt, és a Nag-  
fenyves között van a Braun - csap,  
amelyen eljuthatunk a 8 km  
távolra lévő Horvátkútra.

82) tovább húzódik a sűrűföldi  
másik fögerme, patakja ide-  
hözna a vizet.

v v v  
v v v  
v v v  
v v v  
L  
E  
g  
C  
H  
ö  
k

Tölösi  
legelő

Szél-  
barázda

Szőlőhegy  
Fenyves

Vízmosás

~~Bánom-táp~~  
Vízmosás

Várdomb  
Bükkös

Sűrű-  
fölőti

~~Lőrises~~  
Vízmosás

Támas

Hatvan-  
holdas

Észak-déli irányú a telajdon-  
 képei szelbarázdáinak nevesett  
 völgy, amely böhöngyétől Borsyóig  
 húzódik.

A Bzánou - lappal párhuzamosan  
 húzódik a hamanai úttól a Zsidó-  
 útnál keletre, baráti és a képle-  
 jese, mellet az alsó-Tölös, Támosig.

A szelbarázdával párhuzamosan  
 pedig a Kisrid - Csáksány - töl he-  
 letre húzódik, másik völgy is van,  
 amely e község területén a  
 falólközönség van.

Külön említést érdemel a Bük-  
 kis, miut a víz munkájának  
 egyik jellemzőes bemutatója. Hatal-  
 mas bükkfái, mely szakadékokai  
 érdekeseen mutatják be, hogy a víz  
 rövid idő alatt milyen hatalmas  
 munkát végezhet. Ez alapján a  
 földkövetés észak-keletre heletre  
 hő-darabok vannak. Ezeket rövidje  
 tovább a víz majd a újabbat mos  
 ki a földről.

Földrajzi meghatározása:

Szörény - puszta határvonala  
 a Kárpát-medence nyugati részén,  
 Gundaftól a Külső-Somogy-i  
 részen, a Balaton délnyugati  
 partvidékétől 19 km-re délre,  
 a Komlóváros - Marcali és  
 a Böhönye - Balatonsztyróc út  
 összekötő útak csúcsán van.  
 A keleti hosszúság  $17^{\circ} - 18^{\circ}$  és az  
 északi szélesség  $46^{\circ} - 47^{\circ}$  - a körít.

17°

18°

47°

46°

Komár-  
város

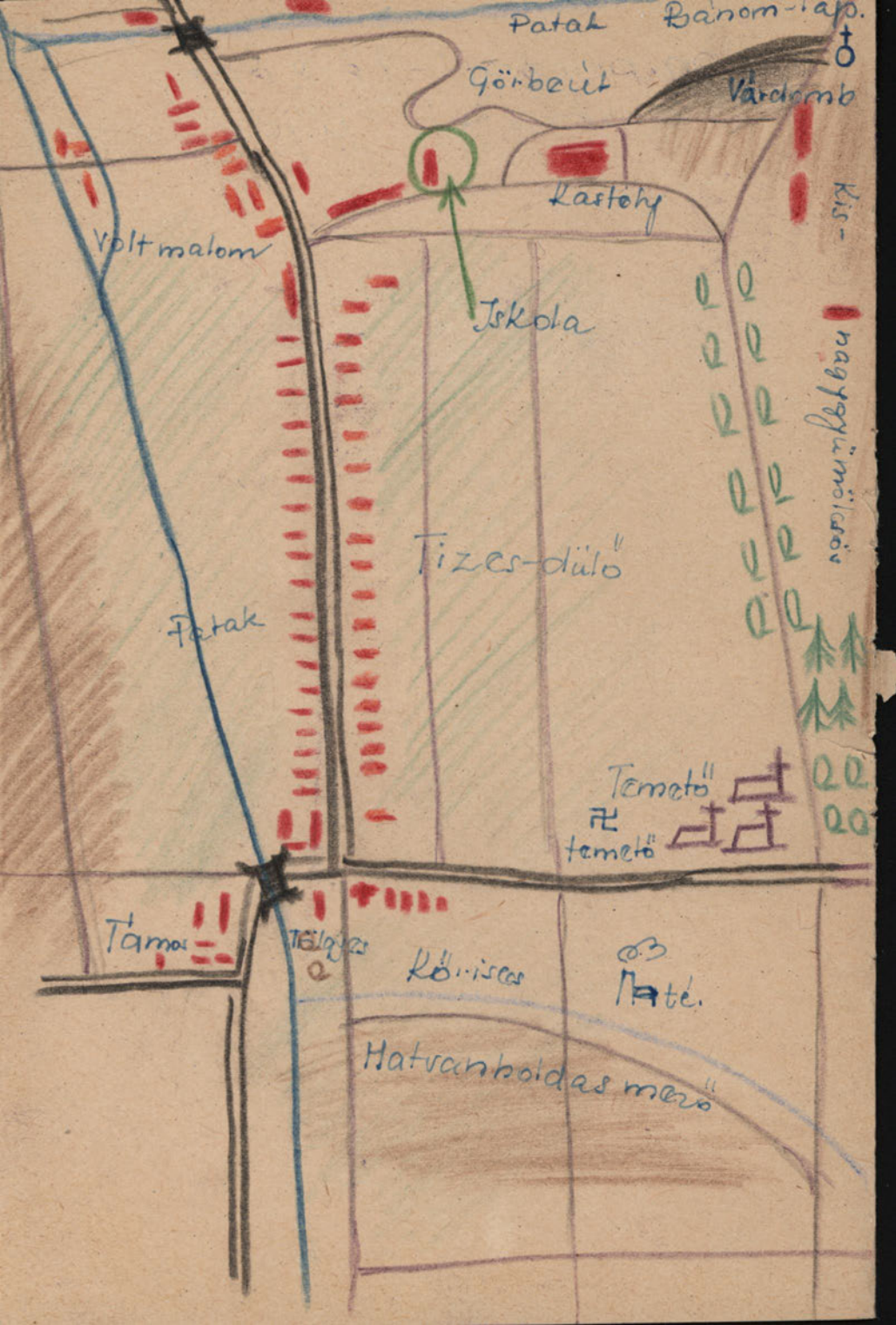
Bő-Agyóraf.  
Márcali

Böhönye

Szőcsény.



Domborzati térképe,  
természetes újai.



A víz munkája a táj alakításában

A felzúvalakító tevézső a szel és a víz volt döntő mértékben. A szel alakította a közel 70 km hosszán húzódo méltársadát a szalatonról szölongyig. A víz is hatalmas munkát végzett. A péltársadába tartollo szölongy - lap, Téglaházi (szölongy) völgy, továbbá a Bükki szölongy akadéki, mind a víz munkája. Egyes részeken nagyon jól szemléltethő a szölongy szelvényezettsége.

A víz hatalmas munkája látható a szölongy szelvényezettségében is, különösen a szölongy szelvényezettségében. A szölongy szelvényezettségében a víz munkája látható a szölongy szelvényezettségében. A szölongy szelvényezettségében a víz munkája látható a szölongy szelvényezettségében.





oooooooooooooooo  
oooooooooooooooo

Starstas-ut

Tizas-nicko.

RR

Seakade-  
kos  
nain

Marcati ut

evriz utja

az útját, ahol a történelkés  
 levélya. A hárfás út felé  
 tartva és lejtőre érve újtil  
 rombol, mely a hatalmas  
 gödröket, ásva a hosszukhár  
 mellett.

### Mesterséges felsínalakítások.

A várdomb amig is ruha és  
 és meredek dombról és csak  
 felé, a Bádou-lap felé ter-  
~~nyúlás~~ ~~szelvény~~. Lefelé csak és  
 a szöcsingi vár e mester-  
 séges akadályjal jó védél-  
 met nyújt a török elleni  
 harcokban.

Mesterséges pártkőrűk és  
 kőszitettek szintén ebben az  
 időben a vár körül. Ezeknek  
 szintén védelmi jellegű  
 volt.

Erdőház

Patak

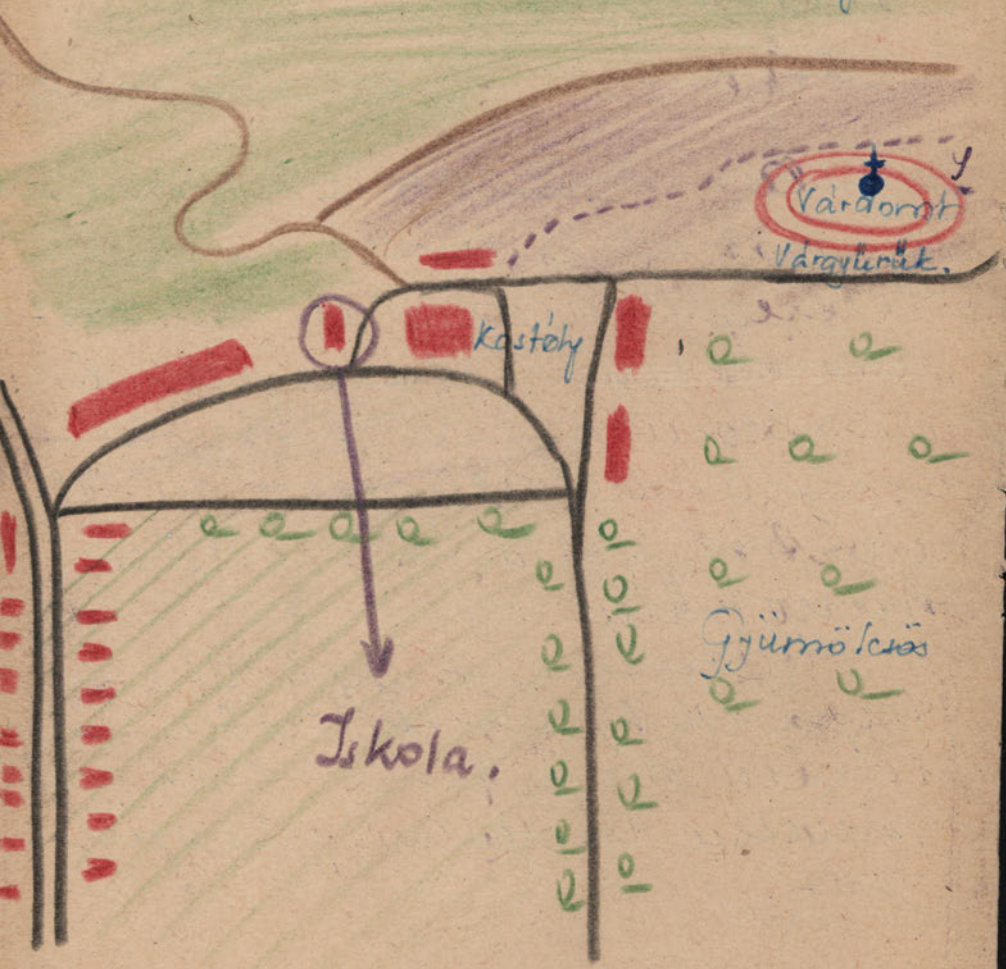
Bánom-lap

Várdorot  
Várdorot

Kastély

Iskola.

Gyümölcsös



# Talajnemek és közetek. 14.

A lakóhely egyes területeinek termőföldje, a pántóföldi művelésre alkalmas. Homokos és szikes területek kivétel. A termőtalaj vékony, alig 30-40 cm humuszos rész után száraz homok kerül elő. Az agyagréteg néhol 5-6 m mélyen, más helyeken 10-15 m-té van. Az agyag fölött pürke, durvább homokréteg van, mely helyen 4-5-10 m-es mélységben kisebb-magyobb konglomerátok találhatók. Melyek helyen vékony rétegben fehér márga és vörös agyag található réteges elhelyezésben. Homokkal kevesebb szennyest agyagos földterület a Téplágytőnél van. Ez lehet lehetővé a Téplágytő felállítását is.

## 2. Éghajlat.

15.

Az éghajlat nem itt el<sup>es</sup>al-  
talában. Mindentül középössze-  
re jellemző éghajlattól.

A fekvés közepesnek mégis  
kedves, mert halánt a Saj-  
fenyves, és a Bükkis védi a  
heleti, sárító szelek ellen.  
A déli mely szeleknek utja  
bár nem áll semmi. Csapa-  
dokat főleg a délnyugati,  
de különösen, a nyugati  
szelek hozták. Megfigyelés  
szerint ha Komáromtól felöl  
keleti nyugati szél fúj  
esteirius idehallható a  
vonnafűty, pár napon belül  
eső lesz.

A fagyosság különösen  
kárthat nem okozhat mert  
a fagy leközödelés irányában  
mindenütt két vagy lefelé  
van. Különösen eleven kárta,  
nagyobb jévesre a lejegyek  
sem emelkednek.

Komárov



Szécsény

Nyugati oldalán.

### 3. Fizrajz.

16.

#### Folyó-és állóvizek.

A Szilbányáza közepén folyik déli-északi irányban a Merke-patak, amely kersőtt a Tala-folyóba ömlik. Ez a patak együtt isse, a többi patak és az árkok vizeit is.

A Fejves és a Büktös vizeit veseti ide az edesszár mellett elfolyó patak

a Marcali felől húzódo völgybe ömlő vizeket a Töltesen keresztülrömlő-patak vezeti szinten e vízgyűjtőbe.

A Merke-patakon a vízi-malmok egész sora működtet ésszáradok ita. Ezek most minsembe isseben 1949-beu bontás alá került a közel 15-20 lóerős gép-csészékkel dolgozó malmok is.

Rokás-tó

Vízleink.

Bánom-lapró!

• Volt malom

Gát-rét

Feneketlen-tó

Tizes

Bükkös

Körises

Hátvan boldas



A malom üzemben - 17.  
tartásához szükséges víz  
duszasztáshoz tisztító-  
művet építettek. A víz fel-  
duszasztására, a kertek  
alatti gázi víz vezeték  
alatt elláprított és új helyt-  
hezett, a Fűketlen tó a  
Sűrűföldi erdőre alatt,  
viszonyt ehhez hasonló mó-  
don helyhezett a volt Cifra-  
malom előtt a Rókás-tó.

A Merke-patakot vala-  
mint a növényi lejelő al-  
szelő patakot majdnem  
újra építik ki. A  
helytől betömő ártéri part-  
ján kecskefű a fű és kecske-  
nyáris a kiserő növényzet.  
Csak néhány helyen van  
keves nád és kőka, két  
nyelejes és vizililiom.  
Hasonlóképpen növényzet itt  
még alacsonyabb ki. +

A köregek volt vizumalmai:

18.

Vagysszakársiban Bösse-malom,  
Fáradi - " -

Söcsényben Wéssey - " -

Csákházyiban Cifra-malom.

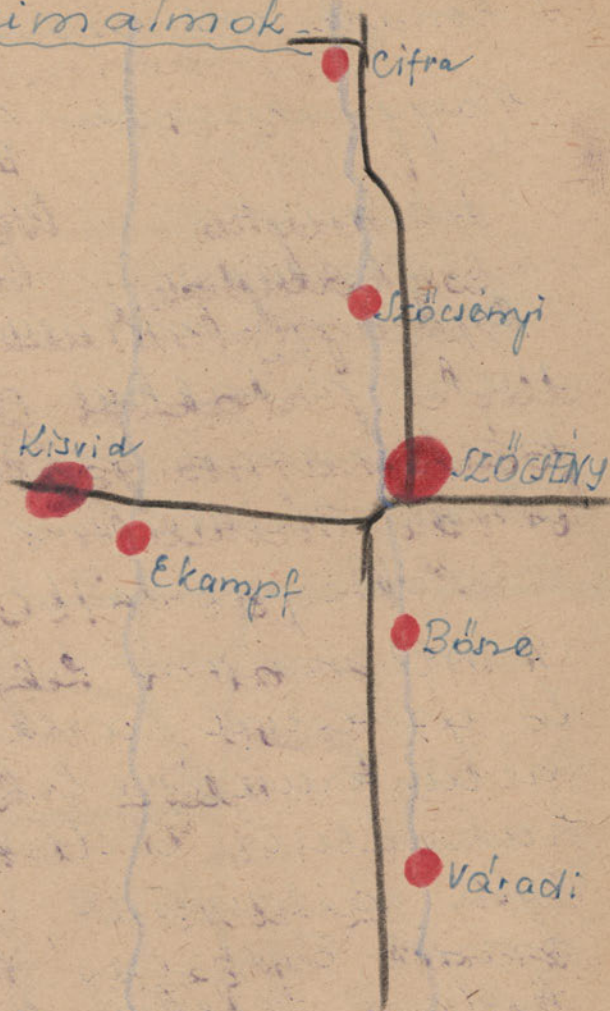
Ezek a malmok nem működtek  
1950-57-ig.

Merke-patakhoz nyugatra,  
pártusáros patakhoz Kisviden  
is van vizumalom. Újabb van.

### Fizgazdálkodási tervzet.

A volt malom helyén duzzasztó  
és építéssel, a vizet villany-  
rátermelésre lehetne fel-  
használni. A duzzasztás he-  
lyén vízlevezést, a duzzasztó  
örvök öntözéses kergesdál-  
kodást lehetne kiaknázni.

Volt vizimalmok



4. Természetes növényzet  
és állatvilág.

19.

Erdőtöröltek, litások, fásítások.  
Hatalmas erdőterületek:

Lakóhelyünktől K-re van a Bükk-  
kis, melynek legfőbb és legérték-  
esebb állománya, a Bükk. Élet-  
kora 100 - 140 éve tehető. Termé-  
szetes növénytakaró halmu  
ültetett terület. Hatalmas  
faj közül vannak 100 - 130 cm á-  
tmérőjűek is. Ritkítása 1950 - től  
van folyamatban. A ritkítással  
egyidőben folyik az, aláteljesítés is.

Ék-re van a Vagyfenyves amely-  
nek fő állománya a hosszúlevelű  
fehérfenyőhöz hasonló hasonló  
törzsi erdei fenyő. Állománya  
50-80-éves lehet. Eddig est. a területet  
hiélték legjobban.

A Bükkös és a Vagyfenyves között  
van a hosszú söt területű Bánom-  
lasp, amelynek egy kis része, a  
vándorút alatt csemetékert van,  
a többi része homokos nyírség  
vél

2000

Fenyves  
Semetekent Barom-lap

Fenyves  
Tölgyes

Tízec 22  
22  
22

Tölgyes Bükkös



h

20  
20  
20  
20  
20  
20  
20  
20

Körtecs Tögladegés  
Tízec



A pusztától nyugatra van a  
Sivüföldök-nek nevezet, a Támos-  
tól a hajdani Cifra-malombig  
húzódt a fenyves-tölgyes veyes-  
állományú erdő. Északon rére  
tölgyes-ligetes legelő, közepét  
1951-ben kermetter ri. Délen  
van erdei fenyő tölgy, akár ké-  
pese, az erdőt.

Ezinek folytatásában volt  
délre, a mezeiről is, a  
Támos-ligetes amelyet Krepsz  
Pál nevű bognár a felszabadu-  
lás közvetlen éveiben teljeseen  
kitermelt. Ritka, értékes fái val  
kipusztítása halálra vezetett.

Közvetlen a falu alatt délre  
van a díszölgyelő erdőszárad-  
sop, ligetes tölgyállományú-  
val. É.ől keletre van és a lepla-  
ház felé húzódik, a mezei  
beültetett, 10-12 holdas kö-  
visek.

marcali félé haladva délre  
 társuk, az elhangzott állo-  
 mányai iránt, amelyeknek foly-  
 takésában van a Zsidó-utca.  
 Az út bal oldalán, északon  
 az út és a Bükkös közist van  
 a három méter terű alatt telepi-  
 tett Szüke-mezői fiatal tölgy-  
 állomány. Ennek művelé-  
 sében, de az ültetésében is a  
 úthoz is szépen kivették a  
 részüket.

Szépen fásított ill. gyümölcs-  
 estel beültetett rész a 20 ha.  
 területű kis gyümölcsös, amely-  
 nek díszka álmaálhousánya  
 szakszerű kezeléssel nagy  
 hasznot hozt majd, egy rész.  
 1950-ben telepítették meg  
 újonnan. Az állami gár-  
 daság eliggé, elhangzott.  
 Meg kell említeni még, hogy  
 a Wossey-féle uradalomra  
 jellemző volt a nyarfa.  
 Lincsen is merített valami

szegegyfás, ültettek, de jellemzően kedves fájuk a nyárfa volt. A szép nyárfás utakat terüzerületlenül irtatta a tanács, az, ahánylepítésről azonban nem gondoskodott.

Főtt nyárfás utak:

Törmöstől - a kisvendi Nyírösvény  
Marali, Bólonye-übelőjásztól  
az május, minden Felsőszittfaj,  
Kastélytól a tenetösvény  
felső-pusztától a Rókás-tó felé  
Marali-üthől Baráti-felé.

Egyesbennyes út:

Törmöstől a legelősvény  
Kistölvi legelőtől a téglakásig  
Wessy-tenetö mellett út.

Phalárus:

Wessy-tenetö, mellett  
Felső-pusztától keletre a  
szőlőhegy felé.

Dics út:

Bárum-laptól a Ság-  
fennyes alatt a szittfai szőlő-  
f.



az Allatvilág.

Erős-merők, állatvilág  
nagyjából veszes. Kisebbség állat  
a nyúl, a farkas is fogly.  
Kis rokonsága is van a  
hasonlóban, egyik a sűrű-  
földi, másik a Wessy te-  
től keletre lévő dombol-  
dalban.

A bükkös és a fenyvesvad-  
alomban:

sárgas

Őz, dámször és vaddisznó  
amely különösen az utóbbi  
években megfordult el nagyon  
bródi sárgas és ízűsége  
több rész a batorfiban, a  
kanyar és a vérsé a tavaszi  
időben a fehére és a dobányos-  
varjú. Az erdőben sok a  
nyúl és az erdei madár.

A kukorica sokszor meg-  
dől, a bors is. A szarvas  
egereit időnként meggel  
pusztítják.

Legelők és mocsaras területek.

Szörsény legelői meglehetősen messze vannak. A domb legelő közvetlenül a falu alatt délre van a Kis-tölgyben.

A marhalegelő a tárnai gesztenyés püthöl nyugatra van, közel zhuu-zhuu és Kisvölgyben. Ez a legelő terület mocsaras. Emakon: kintkerék a felsősítfai és a csákványi legelőkhöz.

A legelők és a rétek legnagyobb baja, hogy a patások kiömlésekor víz alatt vannak, ez pedig hárs hársal van az állattenyésztésre.

Ritka az az estevelő, amikor nem főenyves szénát takarítanak be a gazdák. Ennek a szénának természetesen sokkal kisebb az értéke mint a "parraig" szénának. Bőve csak az árthat új módszerrel lehetne segíteni.

Marha  
Legelm



rot



Disenbleqelo.

Gyógynövények, gombák.

Kimondottan használatos  
gyógynövények a hársinnyáron  
közül trágyánkban nőnek.  
A zsidó-órában, Bükkösben és  
a Fejvesben sok gomba terem.  
Ezek közül a legkedveltebb a  
vargánya, a csiperke és a  
szömörösökgomba.

Kultúrnövényeink

közül legfontosabb a búza, rozs  
és a kukorica. Ezek közül sok  
répát, burgonyát is termelnek  
a gazdák. Ipari növények  
szerszódéses növények termesztésé-  
vel nem foglalkoznak. Az  
idei kiskövek először szerszódés-  
es cukorrépa termesztésre. Szőlője-  
csok néhány gazdának van.

A búzát kézíppel vetik.  
Néhány gazda a kukoricát és a  
burgonyát a borsodlata mór-  
ja. Művelés felől jelölővel jelöl-  
nek, majd egy cukorvetit.  
Ez búzatermesztés sokat leuui.

A határunk talaja.

Határunkban mindennel jó a  
termőtalaj. Sikkes, vagy futó-  
homokos határészünk minden.  
Földje művelésre kiválóan  
alkalmas humusos agyag-  
talaj.

A gazdák az uadalomban  
bevált vetésforgó alkalmak-  
zók: kacsás alá trégyára-  
nkána keménygabona. Cs-  
nkán gumósk. A füves-  
terés vetésforgó, nem haszná-  
ják, mert mindenkévesebb  
fréde van, mint a család ré-  
szere kelleire.

A műsodvetések alkalmak-  
zása még nem terjedt el elég-  
gő. Legismertebb műsodvetés  
a köles és a kerékrypa. Tellem-  
zően kevés lucernát vetnek, ami  
az állattartásból hátróltatja.

# A lakóhely története

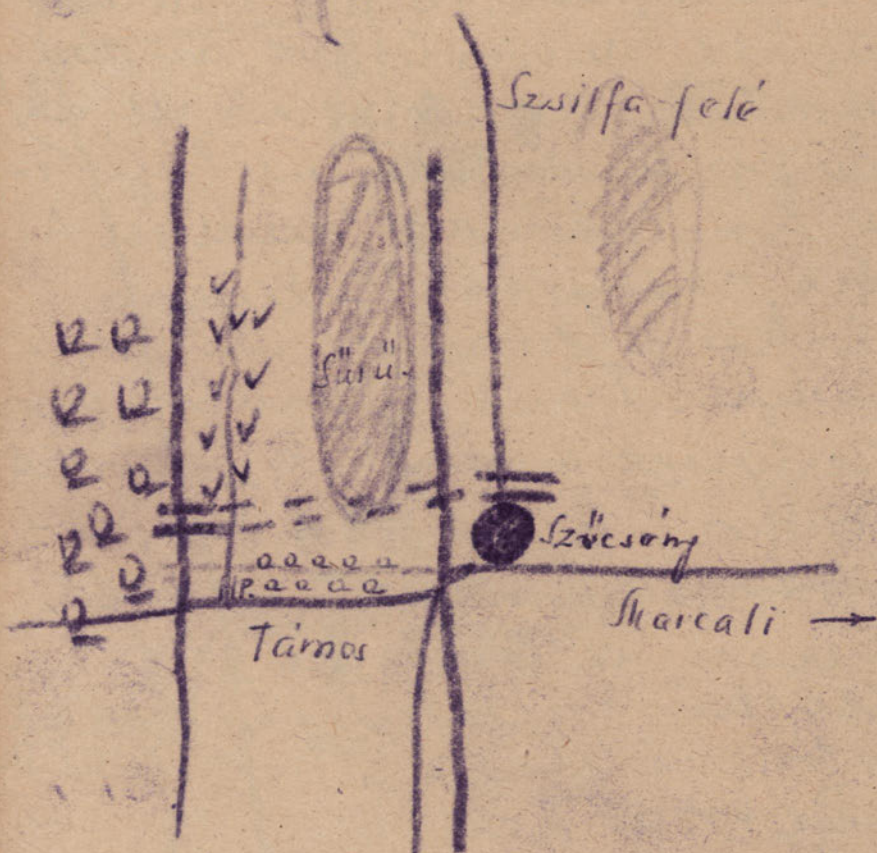
27.

Őskorban az őshely lekopása után a területet a Pannón-tenger töltötte fel. Az agyagréteg 10-15 m-re van, fölötte van a durvább szilikonok, azután az őshelyből származó ill. a Pannón-tenger idején keletkezett kőolomvások, amelyek kisebbek nagyobbak, jellemző mésző is homokos az állomány. Ekkor valamilyen az őshelynek a része volt, amelyet a Pannón-tenger elöntött, lekopott részei összekeveredtek a tenger üledékével.

Levélő emlékeink a római korból vannak.

## Római kor.

Régi feljegyzések és adatok alapján tudjuk, hogy a római korban itt katonai állomás volt. A területjének egy részét 1985-ben találták meg.



== Római-út maradványai.  
--- feltételezett útvonal.

A sírt, a benne talált  
eszközökkel a Neuzeti  
múzeumnak adták.

Itt vezetett el a Nagyka-  
nizsa - marali irányában  
épített római hadiút a -  
mellynek, egy rését meg is  
találtuk 1954 szeptemberében.  
Az út vörös homokból épít-  
ve. Egy másik helyen  
megtaláltuk a feljebb is.  
Itt azonos kösten a fel-  
szívre került, egy kovács  
nagy tü és katonai kös.  
Az 1885-ös ásatás alkalmal-  
mával több nagy méretű  
fellegréses római téglák is  
előkerültek. Ezeket a téglákat  
a környékén északi falán  
mellét levő kis padba épít-  
ték be. Téglaművelés.

43 x 32 x 5 cm



1897-ben, mikor a hangit-29.  
utast vőjták ki, ott 2 db bronz-  
kori edényt találtak, és  
bronznyitra is, hogy a bronz-  
korban is itt, már éltek  
emberék.

Árpád kori időkben!

Székelyről nem tudunk külföldi-  
sebbet, csak azt, hogy 1254-ben  
említik meg először akkori-  
beli iratok. Ekkor jelentékeny  
szélesség volt, Leuchen alatti  
földet élte.

1411-13-as évekből őrségi  
székelyi iratok is vannak.

1436-ban a nagyszékelyi  
pálosok törtek.

1449-ben a Laki-Thurz, a Letai  
és a Székelyi családok.

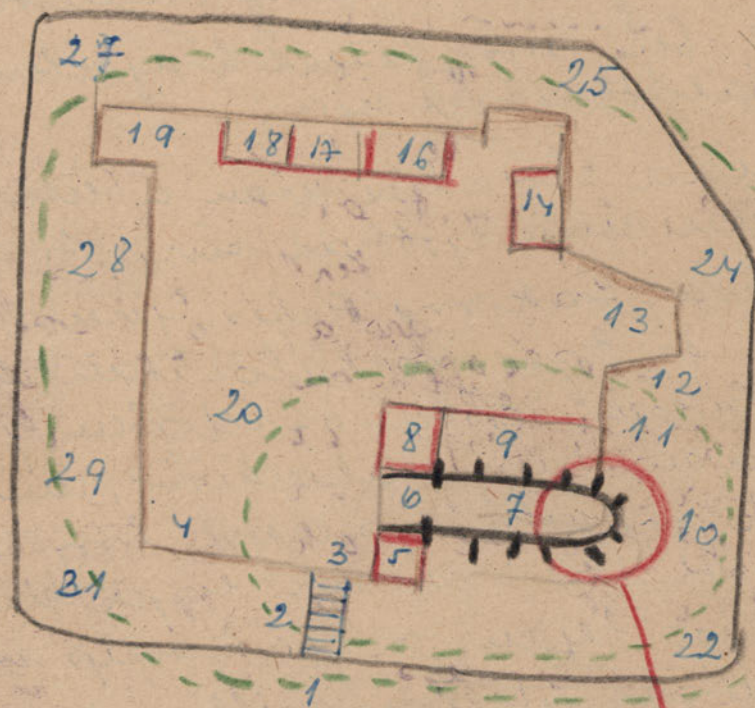
1559-ben Taly Ferenc és neje  
Zrínyi Hanna vásárolták  
meg. —

Dr. Dornay kéle: 4 somogy megyei  
szövegy és csákány váráról  
1937-ben megjelent könyvében  
az alábbiakat írja:

Buda elviesztése után a bési  
udvar, mind jobbra sziget a  
Dráva, Bakony, Kérés, Gyere,  
Kac és Eger várhalózatának  
kiszélet. Ebben az időben épül  
fel a szövegyi palánkvár, amely-  
nek az volt a szerepe, hogy a  
középhegyi várnak egyik elő-  
állása legyen a csákányi és a  
battyánytelepi csillagvárakat  
között.

Egy korabeli német építő  
felülvizsgálta az előbb emlí-  
tett várhalózatot és ekkor az  
alábbi rajzt készítette a  
szövegyi várról. A rajzon  
még mindenek megjelölve  
a várartok, ezek szerint <sup>felül</sup> az  
elsőbb készült.

Egykori építés rajza a várról  
 (St. Donnyay közleménye alapján.)



1-2-3 fahíd

6 a feltámadási szobor helye,  
 régen épület volt

7 = a templom keleti része, a mai  
 kápolna

4-5-6-8-9-14-16-17-18 az  
 egykori vár hátsó, ma tör-  
 melékhalma

21-22-24-25-27-29 a vár  
 egykori fala

--- későbbben épült városrész

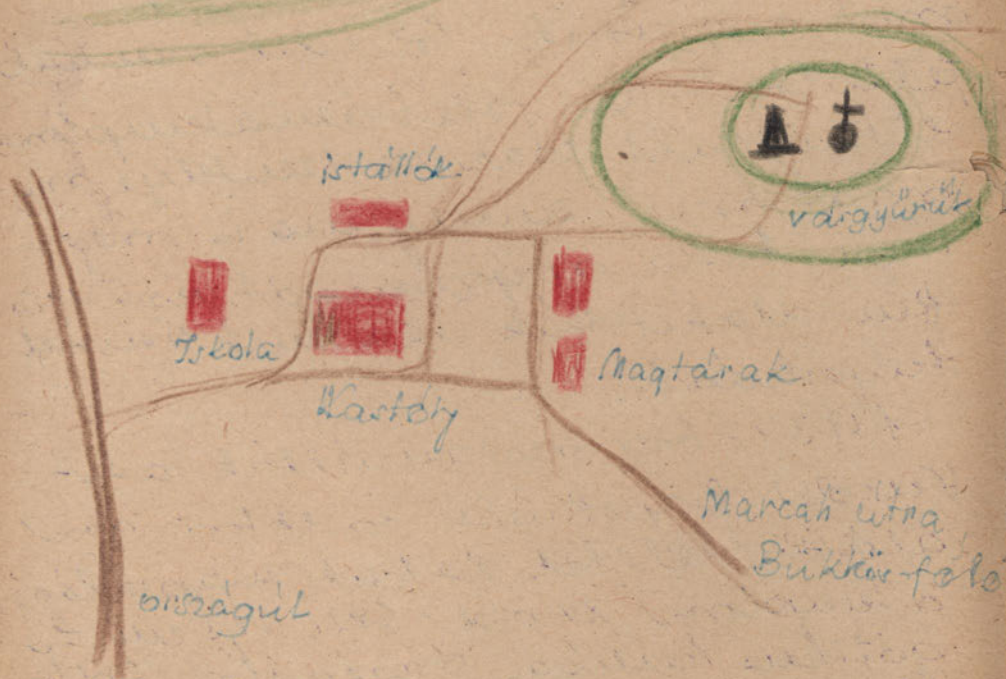
A vár helyét ismerjük, de ka-  
tonainak számáról, életéről,  
parancsnokról, harcokról nem  
tudunk semmit. A várrajzról  
látjuk a templom helyét és a  
falú elhelyezését is. A várát  
köribevéő páncsokat 1570-ben  
rásták és hatalmos falú ve-  
zetett a várba. E lid helyen  
most a gyűrtök földdel vannak  
feltöltve. A plébániatemplom  
elpusztult, csak a szentély ma-  
radt meg, amely ma is meg-  
van. Birta megmaradt mint 1750-  
ben alakították át a Szent Ferdel  
közpólusúvá.

1934-ben restaurálták a Szt.  
Ferdel közpólusú is ekkor az  
alábbi leletet láttak napvilágra.  
A templom XV. szd.-beli 21,5 cm. L  
gótikus kúrsa, vaszabla, fdt  
félip kirgietett, keuencében el-  
helyezett cserepedény és néhány  
regi esüstölés.

Amostani kápolna és környéke.

fatak

Bánorn-lap. Csarnotekert  
Marqit-út



Az útiről is végeztek ásatásokat  
1953-ban és ekkor találtak  
edénydarabokat, sódromy-  
nyudorabot és kardmaradvolat-  
darabot heleti faragás-  
műveléssel.

Az Archeologiai Értesítő 1887-  
VIII. kötetében az Eger, Sörsényi  
vár"- cím alatt az alábbiakat  
írja:  
"A betyárvár lakói, kiket a  
másnap a hegye éléről leszártatni  
akarván maga telepített be - sokat  
beszéltek a várról annak urai-  
ról és a törökvilágról. Sörsényi  
vára hatalmas erdő oltalában  
fekszik. Ezakról 30-40-es ma-  
gas földtörvény, mesterséges vár-  
védelmi céllal épült."

Ezenkívül számbalán ma  
alagút kötötte össze a sörsényi  
várat a külvilággal, sőt egy  
10. századi várral is de ezeknek  
a helyet nem ismerjük.

Lakóhelyünkről a trükkutáni  
 időkhöz való életéről, a szabad-  
 ságharkori és utáni időkről bi-  
 zony nem sokat tudunk. A lény  
 azután a napnál világosabb,  
 a pusztai cselédet élete már  
 is alatt, nem változott mond-  
 hatóan semmit. Látszólag va-  
 kulási, a munka, a né-  
 kiltözés, elnyomás, - ez volt  
 felelőadulási, az utó-  
 szel.

### Horthy-korszakban

a mérsékelt elnyomás még  
 növelte a második világháború  
 szünetében nyomorúsága. A  
 bevált férfiak helyett an-  
 asszonyok dolgoztak, a gyer-  
 mekeikkel. Ez életben kemény  
 önműt nem találtak, elkoptak  
 a nehéz munkában.

volt a puszta is környéke 1944  
decemberétől 1945 márciusáig.

A németek a lakosságot ké-  
telysítették jószághalmányukat  
kiszűritették, butorait össze-  
tették. Olyan mértékű volt  
egy helyeken a nyomor, hogy  
a német gazdasági  
meg a munkavégzést is jege-  
szta a lakosság között.

A bükkös nyugati sélén  
lévő kemény mellett külön  
német keményt létesítettek.

A németek a fiatalokat és  
a férfiakat elhajtották kemény-  
országba. Az uradalom állat-  
állományát is keményországba  
került.

Az első felszabadult tavaszon  
közösen dolgoztak, majd nyá-  
ron közösen aratták le a  
gabonát.



A földosztás során minden gazda családhoz, mérték földet kapott.

Ugykez dődt a helyi élet. A szőlőtől vonták meg a falatst, anyi házat, istállót építettek, jászópt és szerszámot szerettek be. Vihar és farsad-  
sápos munka után lassan megindult a lakosság gaz-  
dasági fejlődése.

Mindig több és több lett a munkaalakalom, így javult az élet.

Az eudögondnokság és a szervevél sok munkást fog-  
lalkoztatott. Jó alkalom volt a munkára, amikor a németek által felrobbausolt hidakat építettek. Később megalakult az állami gaz-  
daság és mindig több ember

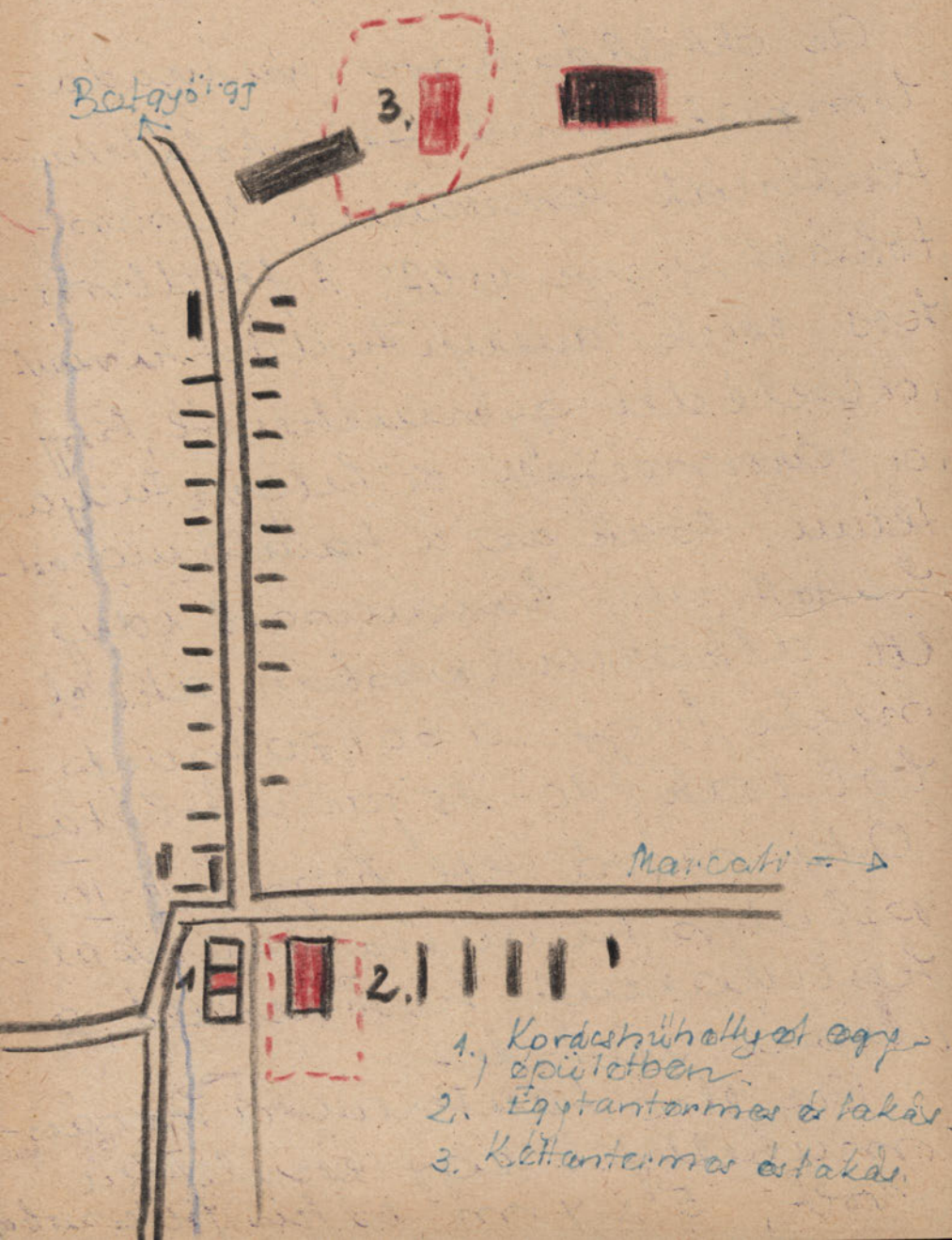
Az oktatás fejlődése.

Az oktatás (igye), az ma da-  
 tomnak, mint few iskola feiu-  
 tarbanak fewsemen a legmos-  
 tohabb, igye volt. A földvirts-  
 kos csak anyagi tudást kívánt  
 a családai gyermekeitől, hogy  
 a járomsióft a helyre tudják  
 felni. Csak az a tanító monad-  
 Latott meg huzamabb ideig  
 itt alkalmazásban, aki el-  
 nexte, hogy a 60-70 tanuló-  
 ból csak 10-15 jár iskolába.

Utai szóra tette, hogy a III-IV  
 osztályos tanulókat, mivel al-  
 kalmarak hisberesnek, az  
 utolsó lehetett.

1919.  
 1915.  
 volt, 5 x 4 m. es his földes szoba

# Az iskola vándorlása.



On iskola első világháború előtti munkájáról, első tanítóiról semmi adatunk, hiszen, az anyakönyvek teljesén hiányoznak, csak a huszas évektől vannak, anyakönyvi feljegyzésünk.

Ezekben a huszas éveken épül-  
 letek az egyházközség iskolája a  
 tanítói lakással, a közhírnök-  
 Szt. János-íjjal szemben, a marcali  
 útrészterő-ödéssel. Hatalmos  
 Kodály szerű tanterem, mostoha  
 ridy, kisablakos lakás itt-ott  
 lényegesen egy-két tanuló - ez jel-  
 lemezte az akkori iskolát. A tanuló  
 nagy száma léka II. - IV. osztályból  
 mondhat ki. Ezek vagy osztályzat-  
 lauság, miatt ismételték az éveket,  
 vagy csak beírták őket a meg-  
 felelő osztályba, de abban sem  
 nem jöttek, nem tanultak.

Egyéres változást jelentett a  
 felrakadulás az oktatás terén is.

1949-ben az iskolát átnevezték  
 Kétfalusi iskolává. Ez idig ill.  
 két éven keresztül a II. számú állás  
 nyugdíjra volt az újraszámított  
 felosztásuk. A tanítás vál-  
 tozó rendszerrel folyt, mivel a  
 megfelelő, oktatási célok juttatott  
 egyes iskolává (alakításával)  
 munkáitól, az illetékesek tar-  
 tózkodtak.

1950-ben a nyelvi tan-  
 tóanyag, abban a mellékben  
 tárgyalt le, hogy ez is alatt a volt  
 intézői lakásból iskolási-  
 nálunk két tantervvel, vagy  
 utánpótlások, fősorúak után  
 a munka megindult és 1950  
 decemberében elkészült az új  
 iskola és tanítói lakás. A szülő-  
 lelkes munkájukkal segítettek  
 előgyűjtésként, jobbat oktatási fel-  
 tételét.

Szöveg tanítói:

Shrthy-korszakban 1947-ig

ceplő Istváné Kelemen Irma,

1947 - 50 - ig

Laki István j. t. t.

Török Istváné (1/2 évf.)

Pados Istváné (1/2 évf.)

1950 - től

Kovácsics László j. t. t. és neje

L. M. - né Beres Kórisa.

1950 - től létesült, minden  
kétszáz tanítási órát felkötve  
a kétheteses iskola

1951 - től szintén minden tanítási  
órát felkötve a kétheteses iskola.

A mellettben a családok újágot olvasni, jókat nézni lehetett. Rádió-ja csak az intézők járt volt, napilapost csak ö jónak volt.

1954-ben a pusztán 13 rádió van, napilapost száma 12, hetilapost és havi folyóiratok száma, ill. előfizetőink száma közel 26 gazda. (Változó létszám.)

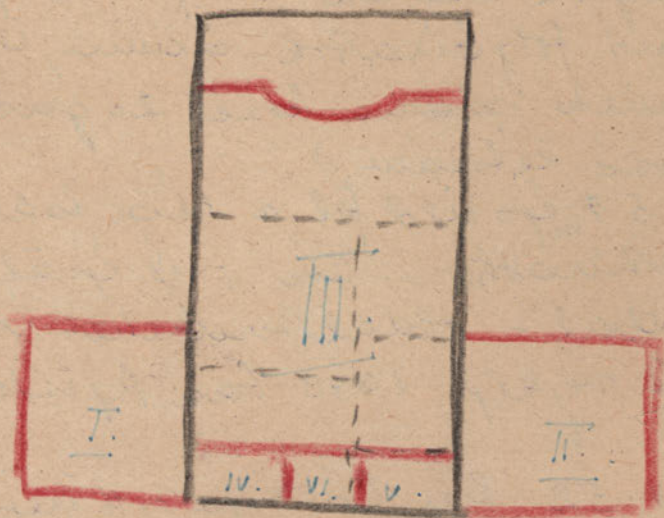
1957-éig ült fel a régi iskolából a kultúrothon. Az így épültben későbbi idővel területek építkezéseket végezték 1943-ban kijelöltük be.

1957-52-ben előjártak neje. előadókhoz rendszerűnk. A kultúrothonnak komoly fejlesztése van ami általánosan bört. Megemlékeztet érdeme: vezetője és köznyelvi, gramafon, rádió is 1953-ban bővült 5 db műverszámmal.

A kultúrothon mellett minden évben színházi csoport szerepelt, minden évben bevezettek a kultúrothonba.

Igy lett az iskola épületből  
kultúrothon.

Fekete: régi épület.  
Piros: hozzáépítés.



VI. bejárat

IV - V. könyvtár, szertár

I - II. kisteremek

III. nagyterem



1953 nyara óta a kultúr - 40.  
otthonban heti egy alkalommal  
mozilőadás van. Az előadások  
mégpon látogathatók.

Asz udesszi akadémia és  
a földszin - nek is van könyv -  
tára.

A népkönyvtár felújítása:  
200 kötetből áll.

### Bentépesülés.

Felszabadulás előtt az egykor Lakat-  
ban 70-80 család, 80-100 arató két  
fővel, eukor részére dolgozott,  
főadózott. Wösey Lajos és feleségük  
szociális és kevélysége az szűles  
vidéken ismert volt. Ez jellemzően jó-  
tulajdonosok volt mindkettő.  
ha kevést is, de fontosnak ítélték  
a családikat. A pusztai kiserő  
lévő nagy kastélyban laknak a  
nyáptól elkerülve, kutyákkal.  
Pécsüket, az angol bankba helyezték  
el. Kántalán családii főadózás  
vireftéke a városban. Rádiótól, autótól kelték.

A questo beépüléséi viszonyait  
kevés tudunk, azt azonban  
jelen nagy mértékű keves cseléd öze-  
delte meg a pusztán a különleges  
bányászati miatt.

1940-es évekig szinte magyar  
lakosságának helyreállt a Horvát-  
országból áttelepített, magukat  
10-12 családot.

1945 után minden oldalról  
szórványok befelbomlott  
egzisztenciát volt nyilasok.  
Itt telepítették le az erdőrezervál  
vállaltak munkáit. Többet be-  
olvadtak, többet továbbálltak.  
A tisztogatási folyamat nagyon  
lassú. Haupadik, a közvélemény  
elég sokszor rosszul irányított.

Az új felöltések, újraült dombo-  
oldalán 8-10 családos családok él.  
A férfiak dolgoznak, az asszonyok  
kéregetnek.

## Gazdasági élet,

felszabadulás előtt a széles körű-  
-ben, a legszebb, legrendesebb birtok  
volt. Gyönyörű fasorai, szép erdei  
pusztagazd urdei utjai, karbantartott  
épületei, hatalmas jövedelmű  
a jólétet hirdette. Sajnos, a nagy  
gazdaság, a hatalmas jövedelem  
nem, a dolgozó, de még csak a  
magyar nép érdekében <sup>sem</sup> fordult  
hátré, az angol bankárokat  
gazdagította.

Felső-Pusztán és Szalacson  
hatalmas sertéshizlalda volt  
ahol a hirtel sárkányt hizlalták.  
Léka-pusztán és Taueron a ha-  
talmos bikaaklosház 5000  
juhok tartottak. Hatalmas  
göbörállománya is volt.

A földet főnökek voltak  
rendezték, utakkal. A jó terület  
a két magyar hatalmas sár-  
nyában helyezték el. Wesley csak  
akkor adta el gabonáját ha már  
az igaz volt. Jó gazda volt.

Wessey volt pusztát,

Szalastó  
(csertés)

Felső-pusztá  
(csertés, göböly)

Szöcsény  
(gördüllet, göböly)

Tárnóc  
(juh)

Barát  
(juh)

## A hadszintor

ideje alatt a hatáskör és gazdasági iradalmom teljesen történelmi.

A földművelésügyi és a németek elhagyották, a gazdasági fel-  
szereket részben elhagyották. Az új-  
gazdák bizony a földön kívül  
nem kaptak pénzt. Az el-  
sőkben nagy hiány volt a fogat-  
ban. Köztük házakat is építtek.  
Az újgazdák. Kevés tapasztalattal  
látta neki a munkát. Gy-  
mestől sejtve epurációt követve  
va dolgoztak farsadhatat-  
lással.

Az újgazdák gazdasági kisel  
450 kth.-on jött létre. Ehhez a  
földjeikről lemondott gazdák  
földjeit is hozzáadták. Az  
újgazdák gazdasági <sup>ban</sup> a nagy  
szerepekkel megpróbálták nem  
tudták a földet elhagyott-  
lak is az új gazdasági 1954-  
ben felismerve.

Mezőgazdaságunk jelene

A parasztság mindent meg-  
tesz, annak érdekében hogy földje  
többet teremjen, általában,  
gazdálkodása kifináltabb és  
jóvodelemesebb legyen. De jösszart  
tarkann, nem tud kevés traktora  
kerül a földre, kevés a termés,  
amit elvissz a beszállítatás.  
Ifj. asszony, az elektromos  
és csar hárszármait emelhetik.  
Ezért okért a szőrsényi parasztságnak  
nem tudja gyermekeit ruhákkal,  
táplálással, lakással meg be-  
rendezni, ahogyan szeretné.  
Ez elől sokan, menekültek  
1951-ben. Földjeikről lemond-  
tak, ábradtak, az állami  
gazdaságunk. Részben emy-  
hüless jelentett az 1953. június  
korvanyprogramu.

Parasztságunk jövője a mezőgazdasági ter-  
vezés útján, és a szocializmus útján.

Közlekedés szállítás.

45.

A vasút hiányában a közlekedést  
autóbuszon bonyolítják le.

A reggeli órákban utószállítások:

Munkali

Kapornak

Vasváros

Közpályák felé

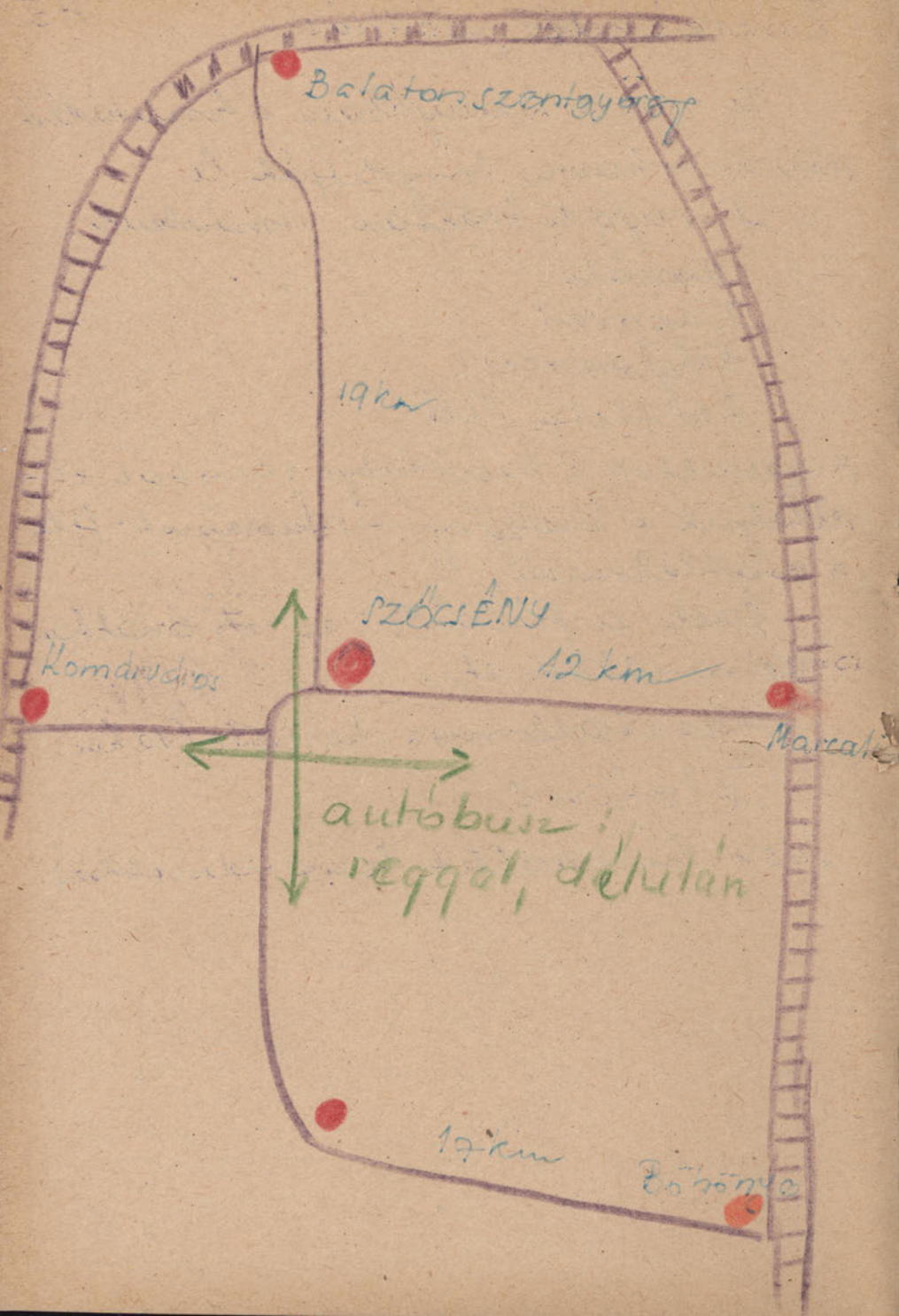
nyarankor a közpályák járatát el-  
váltják a Budaörs - Budapest - felé  
járatok szállítására.

Ezek a járatok az esti órákban  
megszűnnek.

Használat: munkali (12 óra)

Telefont

1951-ben szűntek be az endorshes.





Repraiz.

Sõnneypustta laksooja otkrišegü,  
 nepi kagrusuypai muuseuk. Dalait  
 muuden oldalrol khoršak, kimon-  
 dot inepdalai (tegiššültesieik)  
 muuseuk.

A nepi temperamenkums. Sotk  
 euber jelleusije a sejeuyebt le-  
 nexese, ra gazday irp lese. Ešetiben,  
 omšiben, bonatában-uuik az ep-  
 serii eutrek štalabatán - orštellem.  
 Kedelye sapongó. Qui ma jö az  
 tohuaprossz. Reji elšite'leitöl uetsele  
 sabadul mef. Tejiššauabb elšiek  
 azok arir juak huxaaurabb idö  
 ira it lakuat.

A pauskauak nepmiwosete, nepkörtšente,  
 hánipara, muuseu.

Tejiššokššauak škhetataššamot  
 indult mef. -